УДК 351.712:657:342.9

Оскарження в публічних закупівлях під час воєнного стану: трансформація процедур та ризики

Політікіна Інна,
здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
Микитюк Вікторія,
здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *досліджено особливості функціонування механізму оскарження у сфері публічних закупівель України в умовах воєнного стану. Визначено основні ризики та напрями їх подолання.*

Ключові слова: *публічні закупівлі, воєнний стан, оскарження, скарга, ризики, конкурентні процедури.*

Інститут оскарження у сфері публічних закупівель є одним із базових механізмів забезпечення правової рівності та конкурентності між учасниками, оскільки дозволяє своєчасно реагувати на неправомірні дії або бездіяльність замовника, що порушує вимоги законодавства про закупівлі або дискримінують учасників. Порядок оскарження визначається Законом України «Про публічні закупівлі», який встановлює строки, форми та підстави для подання скарг, а також регламентує процедуру їх розгляду органом оскарження – Антимонопольним комітетом України [1]. Оплата за подання скарги регламентується Постановою Кабінету Міністрів України «Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження» і залежить від очікуваної вартості закупівлі та предмету оскарження [2]. Введення в дію режиму воєнного стану стало в основі прийняття Кабінетом Міністрів України низки постанов, що вплинуло на зміну організації та проведення закупівель, а також надало особливостей процесу оскарження [3]. Зміни, насамперед, були викликано необхідністю відновити та прискорити закупівельний процес в умовах воєнного стану. Основні особливості процесу оскарження, що виникли в такий час, окреслюються скороченням строків подання скарги та тим фактом, що оскаржити можна лише відкриті торги з особливостями, а безліч прямих договорів та закупівлі через Прозоро Маркет залишаються поза досліджуваним механізмом. Цим забезпечено проведення більшого відсотку закупівель у необхідні строки, оскільки скарга зупиняє процес закупівлі.

Інші кроки процесу оскарження залишилися незмінними, зокрема об'єкт, предмет та суб'єкти оскарження, особливості оплати за подання скарги, строки та документальне забезпечення розгляду скарги Антимонопольним Комітетом

України тощо. При цьому електронна система публічних закупівель, що є основною платформою для розміщення оголошень, подання пропозицій та подання скарг, також зберігає своє ключове значення.

Отже, основними ризиками в оскарженні процедур закупівель під час дії режиму воєнного часу можна зазначити: ризик обмеження доступу до механізму оскарження (оскарження має місце лише під час участі у відкритих торгах з особливостями, тобто в інших випадках учасники фактично втрачають можливість за необхідності оскаржити дії замовника, що зменшує рівень захисту прав учасників та може сприяти виникненню дискримінаційних практик); ризик зменшення рівня конкуренції (спрощення процедур закупівель і скорочення строків їх проведення може призводити до зниження кількості учасників, а інколи – до проведення закупівель без реальної конкуренції); ризик зловживання правом на оскарження (скарги можуть використовуватися як інструмент блокування процедур закупівель або створення перешкод для інших учасників, що є у період воєнного стану особливо небезпечним, адже затягування закупівель може негативно впливати на забезпечення потреб); ризик неможливості оскарження через відсутність необхідних знань і практик.

Водночас, збереження діяльності Антимонопольного комітету України як органу оскарження навіть у кризових умовах є важливою гарантією дотримання основних принципів публічних закупівель.

Отже, трансформація процедур у сфері публічних закупівель в умовах воєнного стану здебільшого була спрямована на забезпечення оперативності та гнучкості, необхідних для ефективного функціонування державних органів під час війни. Водночас, такі зміни створили низку ризиків, які можливо подолати, дотримуючись чинного законодавства та принципів закупівель.

Список використаних джерел:

1. Про публічні закупівлі : закон України від 25.12.2015 № 922-VIII; станом на 19 вересня 2024 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text

2. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для торгівлі замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування: Постанова кабінету міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 1178 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text

3. Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.04.2020р. №292; станом на 10.12.2025р.; URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2020-%D0%BF#Text

Abstract: *The features of the functioning of the appeal mechanism in the field of public procurement in Ukraine under martial law have been studied. The main risks and directions for overcoming them have been identified.*

Keywords: *public procurement, martial law, appeals, complaint, risks, competitive procedures.*

Науковий керівник:
Чебан Ю.Ю.
к. е. н, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет